

2024-08-06

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: KFKS-2023-00281

Motion – Inrätta en fritidsbank i Nacka *Inkom den 20 mars 2023 av Henrik Frank m.fl., (S)*

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Kommunfullmäktige noterar att intentionen med förslaget i motionen uppfylls genom att fritidsnämnden kommer att utreda möjligheterna att låna utrustning i några av kommunens idrottsanläggningar för att främja spontanidrott. I redogörelsen i tjänsteskrivelsen framgår dessutom att det redan finns en rad initiativ för att tillgängliggöra och möjliggöra för återbruk av idrottsutrustning i kommunen i dag. Motionen är därmed färdigbehandlad.

Sammanfattning av ärendet

Motionärerna föreslår att Nacka kommun utreder möjligheten att inrätta en fritidsbank.

En fritidsbank är som ett bibliotek, fast med sport- och friluftsutrustning. Lånetiden är 14 dagar. Kostnaden för att inrätta och driva en fritidsbank i kommunen uppskattas till 1,2 miljoner kronor om året.

En rad initiativ för att tillgängliggöra och möjliggöra för återbruk av idrottsutrustning görs i kommunen idag. En fritidsbank skulle kunna vara ytterligare en faktor, om än en kostsam sådan, i att öka möjligheterna till deltagande i idrotts- och fritidsaktiviteter. En studie från Centrum för idrottsforskning visar att en fritidsbank gör störst skillnad för de som bor i närheten, det är de som lånar och det är i närområdet utrustningen främst nyttjas. Den har därför en begränsad påverkan på invånarnas totala nivå av utbud av fritidsaktiviteter.

Ärendet

Förslagen i motionen

Vid kommunfullmäktiges sammanträde den 20 mars 2023 lämnade Henrik Frank m.fl. (S) in en motion. I motionen föreslås

- Att Nacka kommun utreder möjligheten att inrätta en fritidsbank.

Beredning av motionen

Kommunstyrelsen har remitterat motionen till fritidsnämnden och kommunstyrelsen via kommunstyrelsens arbetsutskott. Kommunstyrelsen beslutade även att motionen ska behandlas i samband med mål och budget eftersom den bedöms som budgetpåverkande.

Fritidsnämnden har inkommit med ett förslag till beslut vilket redogörs för nedan. Juridik- och kanslistaben har utifrån fritidsnämndens synpunkter gjort en samlad bedömning av förslaget i motionen utifrån kommunstyrelsens perspektiv.

Fritidsnämndens synpunkter på motionen

Fritidsnämnden beslutade den 20 mars 2024 att föreslå att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Kommunfullmäktige avslår motionen om att inrätta en fritidsbank i Nacka.
2. Kommunfullmäktige noterar att fritidsnämnden kommer att utreda möjligheterna att låna utrustning i några av kommunens idrottsanläggningar för att främja spontanidrott.

Fritidsbank

En fritidsbank är som ett bibliotek, fast med sport- och friluftsutrustning. Lånetiden är 14 dagar. Fritidsbanken Sverige är en ideell, nationell förening som äger varumärket Fritidsbanken. Alla huvudmän som driver lokala fritidsbanker är medlemmar i föreningen som verkar utan vinstintresse. Lokala fritidsbanker finansieras oftast av kommuner och det är den lokala huvudmannen som ansvarar för att deras fritidsbank har medel till personal, lokalhyra och övriga omkostnader. Efter att avtal skrivits får kommunen tillgång till det digitala utlåningssystemet Bankboken. Hur en fritidsbank byggs upp ser olika ut i olika kommuner gällande antal anställda, öppettider, storlek och geografisk placering.

Kultur- och fritidsenheten har i sin bedömning bland annat använt sig av underlag från Centrum för idrottsforskning (CIF) som är statens sektorsorgan för idrottsforskning med uppgift att initiera, samordna, stödja och informera om forskning inom idrottens område samt att ansvara för uppföljning av statens stöd till idrotten. I CIF:s rapport "Idrott och segregation - Om idrottens roll i ett ojämlikt samhälle 2023:2" har en undersökning av Fritidsbanken under en sommarperiod genomförts. I undersökningen framgår bland

annat att låntagarna i hög utsträckning bor i det område där Fritidsbanken är lokaliserad och att utrustningen som lånas i hög utsträckning nyttjas i närområdet och främst till spontana aktiviteter tillsammans med familj och vänner.

”Fritidsbankens verksamhet tycks inte leda till att barn och unga från olika socioekonomiska miljöer möts i någon högre utsträckning. Däremot, och det är viktigt, förefaller verksamheten ha en betydelsefull roll för barn och unga som bor i områden med socioekonomiska utmaningar.”

Motionärerna menar att Fritidsbanken främjar integration och bidrar till att fler barn och unga slussas in i föreningslivet. I CIF:s undersökning om Fritidsbanken under en sommarperiod styrks inte detta, däremot finns andra vinster med möjlighet att låna utrustning och framför allt tillsammans med andra satsningar.

”Utlåning av utrustning utgör en av många samverkande faktorer som påverkar deltagande i idrotts- och fritidsaktiviteter. En generell utökad tillgång till gratis utrustning, i kombination med exempelvis satsningar på närmiljöer som uppmuntrar till spontanidrott eller särskilda organiserade aktiviteter, bör vara en god väg framåt för att förbättra förutsättningarna för fler barn och unga med olika socioekonomiska bakgrunder att engagera sig i gemensamma idrotts- och fritidsaktiviteter.”

En fritidsbank kräver relativt stora resurser, där lokal, personal och kommunikation är de stora löpande posterna. Initialt tillkommer även kostnader för bland annat inredning samt maskiner och verktyg för att kunna reparera och underhålla utrustning som lånas ut.

En lokal i centrala Nacka kostar cirka 3500 kronor per kvadratmeter, en Fritidsbank på cirka 100 kvadratmeter skulle generera en hyreskostnad på 350 000 kronor om året.

Det skiljer sig väsentligt åt mellan olika kommuner när det kommer till öppettider för en fritidsbank. Från ett par timmar två dagar i veckan till att ha öppet alla dagar i veckan, inklusive helg. Öppettiderna får direkt koppling på personalkostnaderna. En heltidsanställd fritidsledare tjänar i snitt cirka 30 000 kronor i månaden. I ett antagande att Nacka kommun inrättar en Fritidsbank i centrala Nacka med öppet flera dagar i veckan och även utanför kontorstid som kräver en hel- och en halvtidsanställd fritidsledare genererar detta totala personalkostnader om cirka 67 000 kronor i månaden. Kommunens kostnader för personal i ovan antagande blir således cirka 800 000 kronor/år. Totalt skulle en fritidsbank i centrala Nacka inklusive personal, lokal och löpande kostnader uppgå till ungefär 1,2 miljoner/år.

Nationellt fritidskort

Även på nationell nivå finns satsningar för att minska stillasittandet och möjliggöra för fler barn och unga att ha en aktiv fritid. I regeringens budget 2023 presenterades en satsning på ett Fritidskort för barn och unga. Fritidskortet ska ge barn och unga i åldrarna 8 – 16 år ökad tillgång till idrott, kultur, friluftsliv och annat föreningsliv. Det

ska innehålla ett värde som kan användas som betalning för fritidsaktiviteter inom till exempel idrottsrörelsen, friluftorganisationer och andra organisationer inom civilsamhället och kulturområdet. Beloppets storlek kommer att ha en differentierad utformning för att särskilt stötta barn och unga i socioekonomiskt utsatta hushåll att ta del av fritidsaktiviteter. Barn och unga med funktionsnedsättning eller andra behov av särskilt stöd ska uppmärksammas så att fritidskortet kommer dem till godo i lika stor utsträckning som för andra barn och unga. Fritidskortet väntas införas under 2025.

Nacka vatten och avfall AB

Nacka vatten och avfall AB driver ett antal initiativ i kommunen kopplat till frågan om återbruk och cirkulär ekonomi. På fler av kommunens kretsloppscentraler kan allt från sportutrustning och möbler till byggmaterial och textilier lämnas in. Allt inlämnat material tas om hand och säljs på secondhandbutiker i kommunen. Nacka vatten och avfall har även andra initiativ. Exempelvis har de skapat ett nätverk för återbruk, där ett flertal företag och verksamheter i kommunen är med. I Fisksätra har en hub med tema återbruk genomförts tillsammans med Stena Fastigheter och i februari genomfördes en hub i Nacka forum tillsammans med det Nackabaserade företaget Gröna hjältar och Järla IF FK, en av Nackas fotbollsföreningar, med fokus på idrottsutrustning.

Piff – En aktivitetsbox i det offentliga uterummet

I augusti förra året, i samband med att kommunen rustade upp Centrala parken i Orminge med nya växter, bänkar, grillar, ny lekutrustning och boulebana; ställdes även en aktivitetsbox ut i parken. Den stora rosa boxen, från Piff, är lätt att hitta och placerad intill parkens basketplan. Boxen innehåller utrustning till en mängd olika aktiviteter, från bollsport till kubb, boule och plockepinn. För 10 kronor per timme kan du hyra utrustning direkt intill aktivitetsytor, vilket ökar chanserna för spontanidrott. Den initiala statistiken visar att Aktivitetsboxen har varit populär bland Ormingeborna och att de som hyr både finns i olika åldrar. Boxen sköts helt av Piff gällande eventuella reparationer eller utbyte av utrustning.

Föreningsliv

I de dialoger som Kultur- och fritidsenheten har med föreningslivet i Nacka framkommer det att idrottsutrustning för att kunna ha prova-på-verksamhet eller knatteutrustning för exempelvis skridskoskolor finns i ett flertal föreningar. Även bytesdagar eller kanaler för byte eller secondhand försäljning av urvuxen idrottsutrustning förekommer i nästan alla föreningar.

Öppen idrott

I fritidsgårdarnas uppdrag ingår även att erbjuda öppen idrott. Öppen idrott innebär inget krav på medlemskap eller prestation. Den öppna idrotten sker främst i kommunens sporthallar och på idrottsplatser och är kostnadsfri. På den öppna idrotten tillhandahåller fritidsgårdarna i stor utsträckning den utrustning som krävs.

Kultur- och fritidsenhetens bedömning

En rad initiativ för att tillgängliggöra och möjliggöra för återbruk av idrottsutrustning görs i kommunen idag. En fritidsbank skulle kunna vara ytterligare en faktor i att öka möjligheterna till deltagande i idrotts- och fritidsaktiviteter. Studien från CIF visar att en fritidsbank gör störst skillnad för de som bor i närheten, de är de som lånar och det är i närområdet utrustningen främst nyttjas. Kultur- och fritidsenheten bedömer därför att en Fritidsbank i Nacka inte innebär ett maximalt nyttjande av skattemedel och heller inte är det mest effektiva sättet att minska stillasittandet och öka deltagandet i idrotts- och fritidsaktiviteter.

Studien från CIF medger att möjlighet att låna utrustning kan vara en viktig faktor men behöver kompletteras med andra åtgärder för att ge störst effekt. Enheten föreslår därför att redan befintliga initiativ ska förstärkas med ytterligare insatser, direkt kopplade till kommunens idrottsanläggningar och spontanidrott. Förslagsvis skulle möjligheten att låna skridskor i kommunens ishallar, på allmänhetens åkning, undersökas. Även möjligheten att låna utrustning i den nya multihallen som byggs i Fisksätra skulle kunna undersökas. Intill den nya multihallen finns en multisportyta för bland annat volleyboll, basket, mini-tennis och bandy. Utanför multihallen kommer en även en yta för skejtboard och kick-bike att uppföras. Utrustning för dessa ytor samt lek- och spelutrustning som exempelvis kubb, frisbee med mera skulle kunna öka möjligheten att använda dessa ytor. I kommunens ishallar och i den kommande multihallen har eller kommer kommunen att ha personal på plats som eventuellt skulle kunna ansvara för utlåningen.

Juridik- och kanslistabens utredning och bedömning

Juridik- och kanslistaben instämmer i fritidsnämndens förslag att kommunen inte ska inrätta en fritidsbank. Av fritidsnämndens redogörelse framgår dels att fritidsnämnden kommer att utreda möjligheterna att låna utrustning i några av kommunens idrottsanläggningar för att främja spontanidrott dels att det redan finns en rad initiativ för att tillgängliggöra och möjliggöra för återbruk av idrottsutrustning i kommunen i dag.

Juridik- och kanslistaben bedömer att fritidsnämndens utredning av möjligheterna att låna utrustning vid några av kommunens idrottsanläggningar ligger i linje med intentionen i förslaget i motionen att fler ska kunna ta del av en aktiv och meningsfull fritid. Juridik- och kanslistabens förslag är därför att kommunfullmäktige noterar att intentionen med förslaget i motionen uppfylls genom att fritidsnämnden kommer att utreda möjligheterna att låna utrustning i några av kommunens idrottsanläggningar för att främja spontanidrott. I redogörelsen i tjänsteskrivelsen framgår dessutom att det redan finns en rad initiativ för att tillgängliggöra och möjliggöra för återbruk av idrottsutrustning i kommunen i dag.

Ekonomiska konsekvenser

Förslag till beslut bedöms inte medföra några ekonomiska konsekvenser. Det ska däremot noteras att genomförandet av fritidsnämndens utredning gällande möjligheten att låna utrustning skulle kunna innebära kostnader för fritidsnämnden beroende på vilka åtgärder fritidsnämnden beslutar att vidta.

Konsekvenser för barn

I Nacka finns i dag olika möjligheter att delta i kostnadsfria fritidsaktiviteter och möjlighet till att låna, hyra och köpa idrottsutrustning både genom fritidsgårdar, föreningsliv, second-hand butiker och olika initiativ till återbruk. Förslag till beslut att inte inrätta en fritidsbank utan att i stället utreda möjligheter till utlån i olika kommunala idrottsanläggningar med placering i olika delar av kommunen bedöms ge positiva konsekvenser och ge fler barn och unga möjlighet att låna utrustning.

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse den 6 augusti 2024

Bilaga 1 Motionen

Bilaga 2 Protokollsutdrag från fritidsnämndens sammanträde den 20 mars 2024

Christopher Arontaus
Kanslichef
Juridik- och kanslistaben

Julia Tham
Utredare
Juridik- och kanslistaben